

ПЪРВИ АКАДЕМИЧЕН МАЙСТОРСКИ КЛАС НА КРАСИМИРА СТОЯНОВА

Д-р Нона Кръстникова

От 11 до 20 ноември 2019 г. в НМА, по покана на декана на Вокалния факултет проф. Нико Исаков, се проведе майсторски клас на нашата голяма певица със световна известност Красимира Стоянова. На 9 ноември се състоя прослушване, на което сред много кандидати (бяха допуснати всички желаещи студенти бакалаври от III и IV курс, както и магистрите и докторантите) Красимира Стоянова избра 11 певци за активно участие и 9 – като слушатели (броят надхвърля обичайния за подобен формат, но тя успя да работи интензивно с всички участници).

Красимира Стоянова е завършила Средното музикално училище „Веселин Стоянов“ в Русе със специалност цигулка. Дипломира се в Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство – Пловдив със специалности цигулка, пеене и музикална педагогика, след което работи няколко години като цигуларка в Пловдивската филхармония, Академичния оркестър при Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ и Нов симфоничен оркестър. Своя професионален дебют като оперна певица прави с ролята на Джилда в операта „Риголето“ от Верди през 1995 г. в Софийската опера, където през следващите 4 години участва в новите постановки на „Сватбата на Фигаро“, „Идомений“ и „Милосърдието на Тит“ от Моцарт, „Еврейката“ от Халеви, „Гуарани“ и „Фоска“ от Гомес. След успешен дебют в Щаатсопер, Виена, през 1998 г. е ангажирана в ансамбъла на театъра, където от 1999 до 2003 е щатна солистка. От есента на 2003 до момента е постоянен гост-солист там. В същия театър участва в новите постановки на оперите „Фалстаф“ (Аличе), „Ле Вили“ (Анна), „Отело“ (Дездемона), „Дон Карлос“ (Елизабета), „Ариадна от Наксос“ (Ариадна), „Русалка“, а освен това пее в спектаклите на „Травиата“ (Виолета), „Бохеми“ (Мими), „Палячи“ (Неда), „Турандот“ (Лиу), „Хофманови разкази“ (Антония), „Сватбата на Фигаро“ (Графинята), „Дон Жуан“ (Донна Анна), „Симоне Боканегра“ (Амелия), „Еврейката“ (Рашел) и др. През 2009 г. Красимира Стоянова е удостоена с почетната титла „Камерзенгерин“ на Щаатсопер, Виена. Нейната международна кариера се развива бързо и я отвежда в най-престижните оперни къщи и концертни зали по света – Метрополитън опера и Карнеги хол в Ню Йорк, Кралската опера Ковънт гардън и Роял Албърт хол в

Лондон, Миланската скала, Дойче Опер, Щаатсопер и Концертхаус в Берлин, Музикферайн и Концертхаус във Виена, Залцбургски фестивал, Номори опера в Токио, Театро Колон в Буенос Айрес, Баварската опера в Мюнхен и др. През лятото на 2003 г. с ролята на Антония в операта „Хофманови разкази“ от Офенбах дебютира на Залцбургския фестивал, където през годините пее в концерти под диригентството на Рикардо Мути, Зубин Мета, Марис Янсонс.

През 2014 г. пее в посветената на 150 годишнината от рождението на Рихард Щраус постановка на „Кавалерът на розата“, която, след като има голям успех, е повторена и през лятото на 2015 г. На същия фестивал през 2016 г. изпълнява главната роля в нова постановка на операта „Любовта на Даная“ от Рихард Щраус. Пак там през 2017 й предстои концертно изпълнение на „Лукреция Борджия“ от Доницети, както и песенен рецитал. Работила е с диригентите Рикардо Мути, Зубин Мета, Жорж Претр, Сър Колин Дейвис, Бернард Хайтинг, Марис Янсонс, Сейджи Озава, Мюннг-Вунг Чунг, Франц Велзер-Мьост, Фабио Луизи, Даниеле Гати и др.

Ние знаехме, че Красимира Стоянова е световна певица, но не очаквахме да видим една личност, толкова далеч от представата ни за оперна примадона. Тя е много земен човек, сякаш лишен от суета, притежава искреност, която напомня и ни връща към изконните български ценности. Още на прослушването тя бързо скъси дистанцията, като се ръкува с всеки студент и размени няколко думи с него, гледайки го със светнал и позитивен поглед, вдъхващ сила и оптимизъм. Говори с младите хора без всякакви задръжки и дистанция, като с близък колега. Често още на тази първа среща тя се приближава до пеещия, спира го, започва да работи вокално (някои момичета с твърде високи токчета останаха боси). За няколко часа още по време на прослушването се запали голяма искра, която ни подготви за майсторския клас.

Красимира Стоянова е отдадена, безкомпромисна, но търпелива като преподавател. Изключителна рядкост е певица с толкова натоварен график, в разцвета на кариерата си да отдели близо две седмици да преподава на студенти. От майсторския клас отсъстваха изцяло поза, суетност, желание за представяне и изява от страна на световната певица. Тя беше дошла изцяло да служи на музиката, да предаде знание и умение, да събуди студентите. *„За мен преподаването е един много интересен вид обмен. Когато човек иска да даде на някого нещо, той трябва да даде най-доброто. За пеенето има общи закони, но няма рецепта. Аз отделям*

*време сега, докато съм активен изпълнител на сцена, после не знам дали бих била толкова точна. Пеенето е мисия, а преподаването е още по-голяма.*¹ Красимира Стоянова работи, и то упорито, подробно, честно и внимателно. Освен чисто практическите вокални и интерпретационни съвети към студентите тя внушава най-важните за един изпълнител качества: работоспособност, умение за правилен самоанализ и отговорност. Тя се наслаждава на работата и вдъхновява всички – участници и слушатели, да открият удоволствие в преодоляването на трудностите. В един много емоционален ден по време на работата си със студентите тя се обърна към тях : *„Милички, много сте талантиливи, толкова глас имате, но спите, бавни сте. Колегите ви сън не спят, работят по 24 часа, сега е времето. Искам ви будни!“*

Може би най-полезното за младия певец е стремежът ѝ да събуди у него желание и умение за самоанализ и правилна оценка. *„Ако човек иска нещо, той трябва да го направи и да е критичен първо към себе си; тази професия изисква отдаване.“*² Тя внушава на младите певци чувство за отговорност за развитието им, позицията и правилния репертоар. Тези толкова важни избори често пъти стоят на плещите единствено на преподавателя по пеене, а според голямата певица би трябвало да са решения, които се взимат съвместно, осъзнато и от учащия се. Красимира Стоянова се отнася с голямо уважение към работата на вокалния педагог. На финалния концерт тя отбеляза: *„Нищо не може да стане с магическа пръчка! Искам първо да благодаря на моите прекрасни колеги от Академията, които са работили всеки ден с младите певци, за да могат да изградят определени навици и психика, защото да си учител, това е мисия. Именно тази мисия се усеща в децата, в контакта преподавател – студент. Аз видях през всички тези дни някои мои колеги, които бяха всеки ден тук и които горяха със студентите си и искаха възможно най-доброто за децата. Какво по-хубаво от това. Благодаря ви колеги, аз съм наистина признателна, защото това е труден път. Само когато човек се сблъска с този процес, може да разбере колко отговорен е той. Много е лесно да се критикува, но е трудно да създаваш, иска се взаимност.“*

Красимира Стоянова набляга, че пеенето е мисловен процес, трябва да вложиш себе си, да пееш осъзнато. Тя вярва във вокалната техника и говори много за нея. Изисква естествен и свободен звук, на оптимална

¹ Интервю за БНТ с Миглена Стойчева, излъчено на 19 ноември 2019.

² Пак там.

позиция. Певецът трябва да предава пеенето си индиректно, когато се опитва да пее директно и да внушава фронтално, мускулатурата се втвърдява. Пеенето е акустичен ефект, акустиката има нужда от параметри, за да има звук. Певецът е духов инструмент, съставен от ларинкс (мундщука), опора и акустична кутия. Опората винаги е пластика и движение (певицата рядко споменава опората, по-често се занимава с позицията на устата и гърлото). Меката част на небцето се повдига, но дотолкова, че гърлото да остане свободно. Отворът се прави с цел да имаме кухина, в която да резонира гласът, не е необходимо да е голяма, може да е колкото стотинка. Често Стоянова дава различни сравнения (да пеем като мило кученце, в центъра като дете, като свирка на кораб, като плач, когато обръщаме гласа, да подаваме въздух, сякаш си топлим ръцете). Преминаването от център към обърнати тонове често сравнява с тиролска песен, кара пева да изпее няколко пъти без чувство за трудност октава, която започва от тон в центъра, например *сол* на първа октава, и стига до *сол* на втора октава (ако е сопран). Целта е без проблем веднага да може да се премине на обърнат главов тон.

Певицата говори често за преход и важноста да се изпълнява правилно. Според нея гърлото трябва да прави прехода, не устните. Гърлото се затваря, устните не. Тя търси центъра на висока позиция, естествен със свободно гърло, а обърнатите тонове си представя, че връща въздуха назад, че „пие“ тона, все едно гърлото е кранче за вода и въздухът почва да капе в обратна посока. „*Опората ще поеме, колкото трябва.*“ Винаги тонът преди високия и след него са много важни, отворът на гърлото трябва да е еднакъв при края на фразата и началото на другата. Необходими са ясни вокали в центъра, но като се обърне – не.

Красимира Стоянова често обръща внимание на актьорското майсторство – жестът винаги трябва да има значение, не да е израз на нещо, което липсва (не е добре да се стои фронтално). Разпалено обяснява за композиторите, обича Пучини и особено руските композитори. Подчертава, че има силна разлика между Чайковски и Рахманинов: при първия музикалната фраза върви на вълни, а при втория – хоризонтално и по-драматично.

Проф. Боряна Ламбрева, която акомпанира на майсторския клас, сподели: „С удоволствие и радост участвах в качеството си на пианист в първия майсторски клас на камерзенгерин Красимира Стоянова, проведен в НМА „Проф. Панчо Владигеров“. Всички ние познаваме добре високото

ниво на певицата като изпълнител и лично за мен беше любопитно и интересно да се запозная с една друга страна от нейната дейност – тази на педагог. В годините ми на работа като пианист в майсторските класове на Райна Кабаиванска, Анна Томова-Синтова, Дарина Такова, Веселина Кацарова и др. досега нямам случай, в който да съм работила с певец, все още в активна изпълнителска кариера, и то – по големите световни сцени. Ясно е, че това изисква огромна енергия и отдаденост, затова и ми беше трудно да си представя нейния подход и работа със студентите. Трябва да кажа, че още от първия миг, в който я видях, съмненията ми относно това с колко енергия разполага, бяха категорично разпръснати. Още на самото прослушване тя започна да работи с всеки един кандидат, да разговаря, задава въпроси, да успокоява, заставайки не като ментор, а като човек, който много добре знае какво изпитва един певец на сцената, пък била тя и само академична. И още тук си пролича качеството на човека Красимира Стоянова – човек, който и за секунда не се качи на пиедестала на своята слава, а правеше всичко по силите си, за да помогне, подкрепи, да дарява всичко, което знае, на младите певци. Смаяна бях от интензивността на нейната работа, от настойчивостта, с която изисква, от подробните обяснения, от възможността да погледне проблема винаги от различен ъгъл, в съответствие с качествата и възможностите на отделния студент.

Много мога да говоря за своето възхищение от човека и професионалиста Красимира Стоянова. Но сега бих искала да конкретизирам в няколко пункта това, което открих от контакта и работата си с нея:

- тя е човек, който много знае за пеенето, който очевидно сам е търсил и намерил много свои истини и с радост ги споделя;
- отдава се докрай в работата и никога не изпуска крайната цел, истинския смисъл и дълбочина на това, което трябва да се постигне;
- изисква постигнатия резултат на сто процента, за да може студентът ясно и недвусмислено да разбере какво търси и как да го постигне; никога не се задоволява с частично преодоляване на проблема и не спира по средата на пътя;
- дава много ясни, точни и прости начини за овладяване на трудната материя на оперното пеене;
- наясно е, че въпреки усилената работа в момента, един прохождащ певец лесно може да се загуби в лабиринта от усещания, възприятия и звуци; затова и не очаква, че веднъж постигнат, резултатът може лесно да

бъде задържан, а работи с вярата, че посажда семето на знанието и творчеството, и с надеждата, че то в определени обстоятелства и време ще намери среда и възможност да покълне и даде своите цветове.

Красимира Стоянова е човек, който излъчва много любов, щедрост и светлина, който, съзнавайки трудностите и капаните по пътя на един певец, е винаги отворен за съвети, помощ и подкрепа. В същото време обаче е безкомпромисна, когато усети, че някой навлиза с „кални ботуши“ в чистото пространство на музиката, изкуството и човешките отношения.“

Така в усилена работа и с голямо вдъхновение се стигна до концерта на 20 ноември в Голямата зала на НМА, с Академичния симфоничен оркестър и диригент Георги Паликаров.

Маестро Паликаров имаше нелеката задача да поведе младите студенти, някои за първи път излизали с оркестър, и да им помогне да изпълнят заедно с АСО амбициозни, сериозни и разнообразни арии – като се започне от Моцарт, премине се през Белини и се стигне до Пучини. Почитателите на оперната и симфоничната музика няма как да не познават Маестрото – неговите изяви от години, вълнуват и вдъхновяват меломаните, диригент със задълбоченост, размах, елегантност и умение, който кара музиката да тече и да звучи естествено. На този концерт той разкри и друго свое качество, а именно любов към младите певци и усет да ги преведе спокойно и уверено през това първо сериозно изпитание.

Рекапитулацията от събитието Красимира Стоянова изрази с думите: *„Преживяхме един великолепен концерт с тези напористи таланти. Предостави ми се изключителна възможност и абсолютно всички условия да работя с тях, да се чувствам добре, в свои води. Работихме много, те бяха самоотвержени, искаха, бориха се, имаше моменти на тъга, на разочарование, но на другия ден отново усещах този устрем, душевен порив – и няма нищо по-сладко от това. Тези деца надскочиха себе си, защото искат и се стремят, защото знаят, че могат. Щастлива съм, защото да се занимаваш с музика е благородно, а тези млади хора правят точно това. Аз съм убедена, че сред тях има личности, които ще прославят културата на България.“*